

Ortaokulda Gerçekleştirilen Dil Bilgisi Öğretimi Durumunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

ALİ GÖÇER^a SEVTAP ARSLAN^b

Geliş Tarihi: 04.10.2018 | Kabul Tarihi: 08.03.2019

Öz: Bu araştırmanın amacı, ortaokulda gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin durumunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüş olup araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme formunda Türkçe öğretmenlerine yedi soru yöneltilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşme ile öğretmenlerin verdikleri cevaplardan hareketle ortaokulda öğretmen görüşlerine göre dil bilgisi öğretiminin durumuyla ilgili bulgulara ulaşmaya ve bulgulardan sonuç çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan 21 Türkçe öğretmenin oluşturduğu bir çalışma grubu üzerinden yürütülmüştür. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Türkçe öğretmenleri arasından rastgele seçilmiştir. Ortaya çıkan bulgulardan ulaşılan sonuçlara göre, dil bilgisi öğretiminde gerek öğretmenlerden gerekse Türkçe Dersi Öğretim Programından kaynaklanan birtakım problemler yaşanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dil bilgisi, öğretmen, öğretim, ortaokul, öğretmen görüşleri.

^a Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
gocerali@gmail.com

^b Erciyes Üniversitesi, EBE, Türkçe Eğitimi Programı

Evaluation of Grammar Teaching Status Performed in Secondary School According to Teachers' Opinions

Abstract: The aim of this study is to evaluate the status of the teaching of grammar in secondary school according to the opinions of teachers. The research was conducted with a qualitative research approach and the interview method was used as a data collection tool. Seven questions were asked to Turkish teachers in the interview form. In the analysis of the obtained data, content analysis technique was used from qualitative data analysis techniques. Based on the responses of the teachers with the interview, the findings of the status of the teaching of grammar according to the opinions of the teachers in secondary school were tried to be reached and the results were tried to be obtained. The study was conducted on a working group consisting of 21 Turkish teachers working in the Ministry of National Education. The teachers in the study group were selected randomly from the Turkish teachers working in the Ministry of National Education. According to the results obtained from the findings, in the teaching of grammar, there are some problems arising both from the teachers and from the Turkish Course Curriculum.

Keywords: Grammar, teacher, teaching, secondary school, teacher opinions.

© Göçer, Ali & Arslan, Sevtap. "Ortaokulda Gerçekleştirilen Dil Bilgisi Öğretimi Durumunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi." *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 18 (2019), 297-326.

Giriş

İnsanlar kendini tam ve doğru bir şekilde ifade etmek; duygu, düşünce, dilek ve isteklerini belirtmek için bir iletişim aracına ihtiyaç duyar. Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Dil, bir milletin kültürünü oluşturan en önemli dinamiktir. Toplumlar arasında kaynaşmayı sağlayan, toplumda millet bilincini oluşturan, kültürü nesilden nesle aktaran olgu dildir. Dil, belirli bir düzen içinde kurallardan oluşan bir varlıktır. Dil bilgisi ise bir dilin iyice öğrenilebilmesi için gereken kurallar dizgesidir. Dil kuralları iyice öğrenilmeden dile hâkim olmak, dili iyi kullanmak mümkün değildir. Dilin kurallarına hâkim olmayanlar; dili düzgün konuşamaz, düzgün cümleler kuramaz, düşüncelerini kağıda dökemez, duygu ve düşüncelerini etkili bir biçimde karşısındakine aktaramaz. Bu nedenle, dil bilgisi ve dil bilgisi öğretimi yadsınamayacak derecede önemlidir (Ercan, 2013: 411). İnsanlar kendilerini ifade etmek; duygu, düşünce, dilek ve isteklerini belirtmek, çevresindeki insanlarla iletişim kurmak için sistemli bir dil yapısına ihtiyaç duyarlar. İhtiyaç duyulan bu sistemli dil yapısı dil bilgisi kuralları sayesinde oluşturulur. Dil, bir sistemler bütünüdür. Bu sistemde görevli pek çok unsur vardır. Bu unsurların bir araya geliş şeklini düzenleyen ve bunların bir sistem dâhilinde anlamlı birer birim hâline gelmesini sağlayan dil bilgisidir. Dil bilgisi, dildeki bu sistemliliği ortaya koymayı hedefleyen bir çalışma alanıdır (Erdem ve Çelik, 2011: 1032).

Dil bilgisi; dilin ses ve şekil özelliklerini, sözcük türlerini, cümle yapılarını ve tüm bunların anlamlı bir yapıya dönüşmesini ayrıntılarıyla inceleyen bilim dalıdır (Öztürk ve Ömeroğlu, 2015: 70). Dil bilgisi, kısaca bir dili ses, şekil ve cümle yapıları bakımından inceleyip bunlarla ilgili kuralları tespit eden bir bilim dalı olarak tarif edilebilir. Dil bilgisi öğretimi ise dilin ses, şekil ve cümle yapılarını birtakım yöntemler kullanarak öğrencilere sezdirme ve bu yolla onların dili etkili, doğru ve düzgün kullanmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler yapma sürecidir (Dolunay, 2010: 277). Dil bilgisi dilin işlevsel şekilde kullanılır

masına imkân sağlar. Dil bilgisi, temel dil becerilerinin gelişimini destekleyen bir beceri alanıdır. Temel dil becerilerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde dil bilgisi öğrenme alanının rolü oldukça önemlidir. Ana dilde iletişim; bireyin kelime bilgisi, işlevsel dil bilgisi ve dilin görevleri hakkında bilgi sahibi olmasını gerektirirken çeşitli durumlarda hem sözlü hem de yazılı iletişim kurma becerisine sahip olmayı içermektedir ve başkaları üzerinde dilin etkisinin, olumlu ve sosyal farkındalıkla dili anlama ve kullanma ihtiyacının farkında olunması anlamına gelmektedir (MEB, 2017: 6). Dil bilgisi, ana dili eğitiminin amaçlarından biridir. Dil bilgisi aynı zamanda bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir bilim dalıdır. Dil becerilerine yardımcı birer veri olarak dil bilgisinin bu unsurları eğitimin de bir unsurudur (Erdem ve Çelik, 2011:1032). Dil bilgisi, öğrencilerin doğru düşünme ve sağlıklı karar verme becerilerini geliştirir. Dil bilgisi öğretiminde esas olan diğer beceri alanlarıyla birlikte yürütülmesidir. Aksi takdirde öğrenilen konular, ezberlenmiş ve uygulanmadan yoksun kalınmış olur (Erdem, 2008: 88). Dil bilgisi öğretiminin amacı öğrencilere doğru, düşünce ve tasarımlarını doğru, açık, anlaşılır ve etkili kullanma becerileri kazandırmaktır. Konuya bu açıdan bakılırsa dil bilgisi, anlamın iyi kavranmasını; öğrencinin kendi düşüncelerini, duygularını ve isteklerini doğru anlatma bilincine sahip olmasını amaçlayan bir çalışma olarak kabul edilebilir (Calp, 2007: 304).

Temel dil becerilerinin kazandırılmasında ve dilin işlevsel bir şekilde kullanılmasında dil bilgisi kuralları oldukça önemlidir. Dil bilgisi eğitimi ve öğretimi kuramsal bilgiler veren bir konu alanı değildir. Amaç, öğrenciye birtakım tanımlar ve kurallar belletmek de olamaz. Bu öğretimle birey; ana dilin canlılığını, anlatım gücü ve olanaklarını görerek ondan sözlü ve yazılı anlatımda yeterince yararlanabilmelidir (Sağır, 2002: 32). Dil bilgisi öğretimi dilin kurallarının ezberletilmesi değildir. Dil bilgisi öğretiminin amacı; dilin kurallarını öğretmek değil, sa-

hip olunan dili dil becerilerinin geliştirilmesinde dayanak olmasını sağlamaktır. Dil becerilerinden bağımsız dil bilgisi öğretimi, ezbere yönlendireceğinden istenilen sonuca ulaştırmayacaktır (Erdem ve Çelik, 2011: 1033). Bu nedenle dil bilgisi öğretiminde amaç temel dil becerilerinin gelişimini sağlamak olmalıdır. Türkçe dil bilgisi öğretiminin amacı, dilin kurallarını belletmekten ziyade, Türkçenin her ortamda rahat bir şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Demek ki, amaç dil bilgisi öğretmek değil, içinde yaşanan dili kavratmaktır (İşcan, 2007: 9). Dil bilgisi öğretiminin eğitimin çeşitli kademelerinde farklı amaçları vardır. İlköğretim okullarında dil bilgisi öğretimi, öğrencilerin ana dillerini etkili ve güzel bir şekilde kullanmayı öğrenip anlama ve anlatma becerilerini kazanarak birbirleriyle ve içinde yaşadıkları çevreyle iletişim kurmalarını amaçlar (Dolunay, 2010: 277). Yani öğrencilerin okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi temel dil becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olur.

Demirel, dil bilgisi öğretiminin amaçlarını şu şekilde sıralamıştır (2002: 114):

- Öğrencilerin bilinçaltı yapılarını bilinç seviyesine çıkarma ve bunları kullanım alanına getirme,
- Dilin işleyiş düzenini öğrencilere kavratma,
- Öğrencilerin bir iletişim aracı olarak dili doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını sağlama.

Dil bilincinin gelişmesinde ve öğrencilerin dili kurallarına uygun ve doğru bir şekilde kullanma hassasiyetine sahip olmasında ana dili etkinlikleriyle bütünleşmiş bir dil bilgisi öğretimine önemli görevler düşmektedir (Erdem, 2008: 87). Dilbilgisi, eğitimimizde önemi tartışmasız kabul edilen, ancak hiç de bu öneme yakışmayan uygulamalarla geçirilen bir konudur. Dilbilgisinin önemi tartışılmaz kabul edilirken, dilbilgisinin niçin öğretilmesi gerektiği "dilbilgisi"nin kendisi gibi pek iyi tanımlanamaz. Öyleyse, dilbilgisi öğretimindeki başarısızlığın nedenlerini aramaya "dilbilgisinin niçin öğretilmesi gerektiği"

sorusuyla başlamak daha doğru olacaktır. Bu soruya çok çeşitli yönlerde yanıt verilebilir. Ancak bu soruyu dilbilgisi öğretimi yapan öğretmenlere sormak, dilbilgisi öğretimimizin şu anki görünümünü sergilemede kimi ipuçları sunabilir (Aydın, 1999: 23). Türkçe dersi, dolayısıyla da onun konu alanı olan dil bilgisinin İlköğretim Programında özel bir yeri vardır. Türkçe dersinin amaçlarının gerçekleştirilmesi için Türkçe dil bilgisi konu alanının amaçlarının da gerçekleştirilmesi şarttır. Bu bakımdan dil bilgisinin günlük hayatta kullanılabilir bir tarzda öğretilmesi, kavratılması gerekir (Sağır ve Demir Atalay, 2016: 28). Türkçe dersi bir bilgi dersi değil, anlama ve anlatma yetenekleri çerçevesinde beceri geliştirme dersidir. Bu bağlamda duygu ve düşüncenin geliştirilip derinlik kazanmasında; hayal, tasarı ve isteklerin dile getirilmesinde gerekli olan becerileri geliştirme dersidir. Dil bilgisi, becerilerin etkin ve amaca hizmet edecek şekilde kullanımına katkı veren bir rezerv alandır (Göçer, 2015: 241). Bu nedenle dil bilgisi öğretimi bir amaç değil temel dil becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olan önemli bir araç olarak görülmelidir.

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı, ortaokulda gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin durumunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Bu amaç ve kapsam doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dil bilgisi öğretiminin kazanım, yöntem ve teknik bakımından içeriği nasıldır?
2. Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, amacı ve işlevi nedir?
4. Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavranması ve

öğrenimi çalışmalarında kullanılan yöntem ve teknikler nelerdir?

5. Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemin dil bilgisi öğretimine etkisi nasıldır?
6. Dil bilgisi konularının öğretiminde Türkçe öğretmenleri ne tür materyaller kullanıyor?
7. Türkçe öğretmenlerinin temel dil becerilerinin gelişimini sağlaması bakımından Türkçe Öğretim Programındaki dil bilgisi kazanımlarının durumu konusundaki düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüştür. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39). Bu çalışmada veri toplama aracı olarak 7 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Bu yolla ortaokulda gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin durumu, öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, vd., 2015: 150). Bu çalışmada veri toplama aracı olarak 7 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Sorulan sorular aracılığıyla ortaokulda gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin durumu, öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiştir.

Görüşme formunda yer alan sorulara verilen yanıtlardan

hareketle ortaokulda dil bilgisi öğretiminin durumu ile ilgili bulgulara ulaşılmaya ve bulgulardan sonuç çıkarılmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme formunda yer alan sorularla elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227). Görüşme ile elde edilen veriler incelenerek içerik analiziyle önemli ve ayrıntılı bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. İçerik analizi, yöntem olarak konu veya sözün gelişine odaklanması ve kategori ya da kodların içindeki benzerliklere ve farklara vurgu yapmasıyla ve metnin içindeki hem açık, belirgin hem de gizli içeriği ele almasıyla bilinir (Kızıltepe, 2017: 254). Ulaşılan bulgulardan hareketle betimleme ve yorumlamalar yapılarak çıkarımlarda bulunmuş, analize derinlik kazandırılmaya çalışılmıştır

Veriler analiz edilirken ilk olarak görüşme formu ile elde edilen veriler tasnif edilerek öğretmen görüşlerinin kategorik ayrımı yapılmış ve tablolara aktarılmıştır. Bu şekilde veriler soru bağlamında ele alınmış ve görsel hâle getirilerek analiz edilmiştir.

Görüşme formu ile elde edilen verilerin analizi işlemlerinde aşağıdaki kodlama ve tanımlama tekniği kullanılmıştır:

A₁, A₂: Araştırmacının sorularını,

Ö₁, Ö₂, Ö₃...: Görüşüne başvurulmuş öğretmenleri,

[¹], [²], [³]...: Katılımcıların verdikleri cevaplardan kayda değer bulunup tabloya alınanları göstermektedir.

Çalışma Grubu

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan 21 Türkçe öğretmenin oluşturduğu bir çalışma grubu üzerinden yürütülmüştür. Çalışma grubunda yer alan katılımcılar Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Türkçe öğretmenleri arasından rastgele seçilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu ile İlgili Kişisel Bilgiler

Cinsiyet Durumu	f	%
Kadın	16	76,19
Erkek	5	23,81
Toplam	21	100.00
Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte/Bölüm	f	%
Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı	4	19,05
Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği	17	80,95
Toplam	21	100.00
Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumları	f	%
0-5 yıl	3	14,29
6-10 yıl	7	33,33
11-15 yıl	3	14,29
16-20 yıl	7	33,33
21 ve üstü	1	4,76
Toplam	21	100.00
Öğretmenlerin Ders Verdiği Sınıf Düzeyi	f	%
5. sınıf	2	9,52
6. sınıf	3	14,29
7. sınıf	2	9,52
8. sınıf	1	4,76
5 ve 7. sınıf	3	14,29
5, 6 ve 7. sınıf	1	4,76
5, 6 ve 8. sınıf	2	9,52
6 ve 7. sınıf	3	14,29
6 ve 8. sınıf	1	4,76
6, 7 ve 8. sınıf	2	9,52
7 ve 8. sınıf	1	4,76

Toplam	21	100.00
Sınıf Mevcudu	f	%
0-20 öğrenci	-	-
21-25 öğrenci	2	9,52
26-30 öğrenci	12	57,14
31-35 öğrenci	6	28,57
36 ve üstü	1	4,76
Toplam	21	100.00
Öğretmenlerin Yaşı	f	%
25-30 yaş	4	19,05
31-35 yaş	6	28,57
36-40 yaş	7	33,33
41-45 yaş	4	19,05
46-50 yaş	-	-
51 ve üstü	-	-
Toplam	21	100.00

Tablo 1'den de görülebileceği gibi araştırma için belirlenen çalışma grubuna 16'sı kadın, 5'i erkek olmak üzere toplam 21 Türkçe öğretmeni katılmıştır. Çalışma grubundaki toplam katılımcı sayısı 21'dir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin 17'si Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği, 4'ü Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunudur. Öğretmenlerin çoğunluğu 6-10 yıl ve 16-20 yıl kıdem aralığındadır. Katılımcılar çeşitli sınıf seviyelerinde ders vermektedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin sınıf mevcudu çoğunlukla (%57,14) 26-30 iken sınıf mevcudu 0-20 olan katılımcı bulunmamaktadır. Katılımcıların çoğu (%33,33) 36-40 yaş aralığında olup 46-50 yaş ve 51 ve üstü yaş katılımcı bulunmamaktadır.

Bulgular

Tablo 2. Yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dil bilgisi öğretiminin kazanım, yöntem ve teknik bakımından içeriği

A1: Yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dil bilgisi öğretiminin kazanım, yöntem ve teknik bakımından içeriği nasıldır?		
Tarih: 06-10.11.2017 / 04-15.12.2017	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat	Kod Listesi	Üst Kategori
Ö _{1,5,6,7,8,9,15} : Konuların hafifletilmesi bence olumlu ancak yeterli değil. Hala bazı sınıflarda dil bilgisi konuları çok yoğunken bazı sınıflarda daha az. Konular 5, 6, 7 ve 8. sınıflara eşit sayılabilecek şekilde dağıtılsa konuların kavranması kolay olabilir [1].	Konuların sınıf seviyesine göre dağılımı Kavrama becerisi	Dil Bilgisi Konularının Sınıf Seviyelerine Göre Dağılım Durumu
Ö _{2,4,13,21} : Eskisine göre daha iyi ve yeterli olduğunu düşünüyorum. Önceden 6. sınıf dil bilgisi konuları çok yoğundu 5. sınıf dil bilgisi konuları çok azdı. Yeni programda 6. sınıf konularının bazıları 5. sınıfa alındı ve böyle daha iyi olduğunu düşünüyorum. Daha sadeleştirilmiş, kolaylaştırılmış, kazanımlar seviyeye uygun hale getirilmiş [2].	Kazanımların sadeleştirilmesi ve öğrenci seviyesine uygunluğu	Yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programı
Ö _{12,18,20} : Yenilenen bir şey olduğunu gözlemlemedim. Sadece verilecek olan kazanımların yeri ve zamanı değiştirilmiş. Eski program ile çok büyük bir fark	Kaynak kitap-program uyumu	Öğretim Programı ve Eğitim Materyali Uyumu

yok. Kaynak kitapların çoğu öğretim programına bağlı değil [3].		
Ö ₁₄ : Yeni program ezbere dayalı işleniyor. Sezdirme yöntemini kullanmamızı istiyor. Ama çocuklar karşılaştıkları soruları kuralları ezberlemeden yapamıyor [4].	Ezbere dayalı öğrenme	Dil Bilgisi Öğretiminde Yöntem Sorunu
Ö ₁₆ : Her yıl yaşanan değişimler ilk yıllarda uygulamada sorun yaratmaktadır. Konuların bütüncül ve tekrar eden bir şekilde işlenmesi lazım [5].	Konu bütünlüğü Tekrar	Bütüncül Yaklaşım ve Sarmal Öğrenme
Ö ₁₇ : Dil bilgisi konuları seviyeye uygun bir şekilde dağıtılmaya çalışılmış. Bence bunun yanında yapılması gereken ders kitaplarında bu konuların işleniş şeklinin ele alınması ve çalışma kitaplarının yanında konuya uygun materyal basımlarının olması gerekir [6].	Konuların işleniş şekli Materyal geliştirme	Yöntem Teknik Bilgisi ve Materyal Geliştirme

Tablo 2'ye bakıldığı zaman yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dil bilgisi öğretiminin içeriği konusunda eski programda birtakım değişiklikler yapıldığı, yapılan bu değişikliklerin olumlu olduğu ancak yeterli olmadığı yönünde görüşler ağır basmaktadır. [Ö_{2,4,13,21}] kodlu öğretmenler yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programının eskisine göre daha iyi ve yeterli olduğunu düşünmektedir. [Ö_{12,18,20}] kodlu katılımcılar [Ö_{2,4,13,21}] kodlu katılımcıların aksine Türkçe Dersi Öğretim Programında yenilenen bir şey olduğunu gözlemlemediklerini sadece verilecek olan kazanımların yeri ve za-

manı değiştirildiğini belirterek yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programının eski program ile çok büyük bir farkının olmadığını belirtmişlerdir. Yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dil bilgisi kazanımlarının sadeleştirilerek seviyeye uygun hale getirildiği ancak kazanımların sınıf seviyesine göre dağılımında bazı eksikliklerin olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca dil bilgisi konularının öğretiminde öğretim programı ile eğitim materyali uyumundan ve öğretim yönteminden kaynaklı birtakım sorunların yaşandığı belirtilmiştir.

Tablo 3. Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde karşılaşılan sorunlar

A2: Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?		
Tarih: 06-10.11.2017 / 04-15.12.2017	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat	Kod Listesi	Üst Kategori
Ö _{1,6,7,19,20} : Sınıflara göre yoğunluğu öğrenmeyi zorlaştırıyor ve çabuk unutulmasına neden oluyor. Bazı konuları öğrenciler anlamlandıramıyor ve öğrenmesi zorlaşıyor. Konuların 5, 6, 7 ve 8. sınıflara uygun dağıtılması gerekiyor. Müfredatta yer verilen dil bilgisi konuları dengeli bir dağılım sergilemiyor. Örneğin 6. Sınıf konuları oldukça yoğun [1].	Konuların sınıf seviyesine göre dağılım şekli	Müfredat Programı
Ö _{2,9,11,12,21} : Zaman zaman bazı konuların kavranmasında zorlandığımı görüyorum. [2].	Konunun kavranması	Anlama Yeterliği/ Anlama Durumu
Ö _{3,4,13,14,16,17} : Dil bilgisi kazanımlarını seviyeye uygun olmaması nedeniyle soyut kalmaktadır.	Öğrenci seviyesine uygunluk	Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarını Dikkate Alma

Somutlaştırma noktasında sorunlar yaşanmaktadır [3].		
Ö ₅ : Dil bilgisi matematik gibi. Kuralları bilmeyince dil bilgisini kullanamıyoruz. Kuralları ezberletiyoruz. Tekrar olmayınca da dil bilgisinde kalıcılık sağlayamıyoruz. Dil bilgisi sorgulamayı gerektirir. Ne yazık ki öğrencilerimiz bilgileri doğrudan kabul edip ezberliyor. Bu da konunun bir süre sonra unutulacağına işaret ediyor [4].	Kuralları ezberleme	Kalıcı Öğrenme
Ö ₁₅ : Karşılaşılan en büyük sorun çocukların ilgisizliği [5].	Öğrenen ilgisizliği	Motivasyon

Tablo 3'ten de görülebileceği gibi dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde karşılaşılan sorunların başında dil bilgisi konularının sınıf seviyesine uygun olmaması nedeniyle soyut kalması gelmektedir. Ayrıca öğrenen ilgisizliğine bağlı motivasyon eksikliği, kalıcı öğrenmenin gerçekleştirilmesi yerine kuralların ezberlenmesi, öğrencilerin bireysel farklılıklarının ve anlama durumlarının dikkate alınmaması dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde karşılaşılan sorunlar arasında yer almaktadır.

Tablo 4. Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, amacı ve işlevi

A3: Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, amacı ve işlevi hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Tarih: 06-10.11.2017 / 04-15.12.2017	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat	Kod Listesi	Üst Kategori
Ö _{1,2,4} : Türkçe eğitiminde, dil bilgisi öğrenme alanı oldukça önemlidir. Ortaokulda dil bilgisi öğrenme	Dil bilgisinin önem ve işlevi	Dil Bilgisi Öğretimi ve Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi

<p>alanı etkin olarak kullanılmaktadır.</p> <p>Ö_{3,18,19}: Dil bilgisi Türkçe derslerinde kullanılan bir araç ve çocukların öğrenmelerini destekleyen bir yardımcı olmalıdır. Dilin yapısı ve mantığı hakkında bilgi sahibi olmak için insanların dil bilgisine hâkim olması gereklidir. Dil bilgisi diğer becerilerin gelişmesinde bir ön koşul. Yalnızca dil bilgisi kurallarının öğrenmekle dil edinilmez. Dört temel dil becerisinin yerinde ve etkili kullanımı için dil bilgisi öğretimi bir amaç değil, yalnızca araçtır [?].</p>	<p>Ön koşul öğrenmeler</p> <p>Kavrama</p> <p>Kalıcı öğrenme</p> <p>Dil bilgisinin araç işlevi</p>	<p>Temel Dil Becerilerinin Gelişiminde Dil Bilgisinin İşlevleri</p>
<p>Ö_{5,6}: Dil bilgisi, dili daha iyi kullanabilmek için kurallar bütünüdür. Ortaokul seviyesinde çok fazla yer veriliyor. Okuma, konuşma, yazma ve dinleme üzerinde yoğunlaşılmalı diye düşünüyorum. Dil bilgisinin müfredatta fazla yer tuttuğuna inanıyorum. Öğrencilerin kapasitelerinin üzerinde konular var [?].</p> <p>Ö_{7,17}: Sözlü anlatımın özellikle yazılı anlatımın daha anlamlı doğru ve kurallı olması için dil bilgisi öğrenimi ve uygulaması önemli ve gereklidir. Dil bilgisi alanı Türkçe öğretiminde elbette gerekli bir alandır. Dil bilgisi dilin daha işlevsel olmasını sağlama</p>	<p>Dil becerileri</p> <p>Bilginin önem ve gereği</p>	<p>Dil Becerilerinin İşlevsel Kullanımında Dil Bilgisi Öğretimi</p> <p>Beceri Gelişimi</p>

<p>noktasında önemi büyüktür. Kişinin kendini daha doğru ve anlamlı bir şekilde ifadesinde önemli yeri bulunmaktadır [4].</p> <p>Ö_{8,20,21}: Dil bilgisi anlatımında amaç dil bilgisi kurallarının doğru öğretilmesidir. Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanı giderek daraltılmaktadır. Dil bilgisi cümle yapısı bakımından önemlidir. Tek tek yeri olmasa da tüme bakıldığı zaman işlevi büyüktür. Sadece çeşitlere ayrılması işlevselliği biraz azaltmaktadır. Özellikle anadilde dil bilgisinin, gramer yapısının öğrenilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Sözcüklerin cümlede hangi işlevde kullanıldığını o dili kullananlar tarafından bilinmelidir [5].</p>	<p>Kural bilgisi</p> <p>İşlevsel kullanma</p>	<p>İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimi</p>
<p>Ö_{9,12,13,14,15}: Ezbere dayalı yöntemler ağır basmakta. Öğrencinin dil bilgisinde öğrendiklerini günlük hayatta kullanma ihtiyacını hissetmediğini düşünüyorum. Sınavlar olmasa çocuklar için dil bilgisi hiçbir önem arz etmiyor. Çocukların ana dillerinin kurallarını öğrenerek büyümesi doğru bir yaklaşım ama dil bilgisi daha çok kural-</p>	<p>Kural bilgisi</p>	

larda kalıyor. Günlük hayatımızda farkındalık oluşturulamıyor. Bir dili doğru ve etkin kullanabilmek için dil bilgisi kurallarına ihtiyaç vardır. Pratikte öğrenilen şeylerin günlük hayatta uygulanması gerekir. [6].		Bilgiyi Beceriye Dönüştürme
--	--	-----------------------------

Tablo 4'te araştırmaya katılan katılımcıların verdiği cevaplara bakıldığında Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, amacı ve işlevi konusunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrenilen kuralları günlük hayatta kullanabilmenin önemine dikkat çekerek dil bilgisi öğretiminde ezbere dayanan yaklaşımlardan vazgeçilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Ayrıca dil bilgisi öğretimine daha fazla zaman ayrılması ve kazanım sayısının artırılması gerektiğini belirtmektedirler. Katılımcıların bir kısmı dil bilgisi öğretiminin Türkçe eğitimi için gerekli olduğunu, dil bilgisi öğretiminin dil becerilerinin işlevsel kullanımında ve beceri gelişiminde önemli katkılar sağladığını dile getirmektedir. [Ö_{5,6}] kodlu öğretmenler Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının işlevinin dil bilgisi kurallarının doğru öğretilmesi olduğunu düşünmektedir ve [Ö_{1,2,4}] kodlu öğretmenlerin aksine dil bilgisinin müfredatta fazla yer tuttuğuna inanmaktadır.

Tablo 5. Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavranması ve öğrenimi çalışmalarında kullanılan yöntem ve teknikler

A4: Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavranması ve öğrenimi çalışmalarında hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?		
Tarih: 06-10.11.2017 / 04-15.12.2017	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat	Kod Listesi	Üst Kategori
Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,20,21} : Önce konuya uygun örneklerle giriş yapıyorum. Konu, kavram ve kuralları defterlerine yazdırıyorum. Kitaptaki etkinlikleri yaptırıp tahtada uygulamaya geçi-		

yorum. Bol örnekle konuyu kavratıyorum. Anlatma, örnekleme ve soru-cevap yöntemlerini kullanıyorum. Düz anlatım, soru-cevap, çalışma kâğıtları. Anlatıyorum. Örnek yazdırıyorum. Test çözdürüyorum. Çocuklara anlatıyorum. Örnek çözdürüyorum [1].	Düz anlatım	Geleneksel Dil Bilgisi Öğretimi
Ö _{9,16,17,18,19} : Öğrenci merkezli, yaparak, yaşayarak öğrenme yöntem ve tekniklerini kullanmaya çalışıyorum. Drama, soru cevap, istasyon, rol yapma, benzetim, eğitsel oyunlar [2].	Yaparak yaşayarak öğrenme	Öğrenen Merkezli Dil Bilgisi Öğretimi

Tablo 5'e bakıldığında dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavranması ve öğrenimi çalışmalarında [Ö_{1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,20,21}] kodlu katılımcılar geleneksel dil bilgisi öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını ifade etmektedir. Görüşmeye katılan öğretmenler önce konuya uygun örneklerle giriş yaptıklarını daha sonra konu, kavram ve kuralları öğrencilerin defterlerine yazdırdıklarını ifade etmektedir. Katılımcılar ayrıca kitaptaki etkinlikleri yaptırıp tahtada uygulama yaptıklarını ve test çözdürdüklerini belirtmektedirler. Araştırmaya katılan [Ö_{9,16,17,18,19}] kodlu katılımcılar ise dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavranması ve öğrenimi çalışmalarında öğrenci merkezli dil bilgisi öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu geleneksel dil bilgisi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaktadır.

Tablo 6. Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemin dil bilgisi öğretimine etkisi

A5: Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemin dil bilgisi öğretimine etkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?	
Tarih: 06-10.11.2017 / 04-15.12.2017	Kodlayarak Temalandırma

Saat: Her görüşme ± 1'er saat	Kod Listesi	Üst Kategori
Ö _{1,2,5,6,7,11,13,16,17,18,19} : Kullanılan yöntemler öğretimde oldukça etkili oluyor. Öğrencilerin algulamaları ve anlamaları farklı olduğu için her öğrenci değişik bir yöntemde daha iyi anlayabiliyor [1].	Öğrenci öğrenme stilleri/özellikleri	Öğrencilerin Bireysel Farklılıkları
Ö ₄ : Yöntem pekiştirmeyi sağlama açısından çok önemli [2].	Pekiştirme	Kalıcı ve Kullanılabilir Öğrenme
Ö _{5,15} : Ders sırasında öğrenciler konuyu rahatlıkla kavlıyor, öğreniyor. Uygulamada da gayet başarılı oluyor. Aradan birkaç gün geçince konu tekrar edilmezse her şey unutuluyor. Çok etkili olduğunu düşünmüyorum. Eğitimde süreklilik esastır. Öğrenilen şeyler okulda kalıp başka alanlarda uygulanmadığı sürece kalıcı olamaz [3].	Tekrar	Bütünleyici/Tamamlayıcı Görevler
Ö ₁₂ : Uygulayan kişinin anlatma kabiliyetine göre değişiklik gösterir [4].	Ortam tasarımı ve ders işleyiş biçimi	Öğretmen Faktörü
Ö _{16,17,18} : Yöntemin konu ile uygunluğu çok önemlidir. Uygunluk olmazsa konu çok soyut kalır. Kullanılan		

<p>yöntemin öğrenci merkezli olması eğlence ve oyuna dayanması bilgilerin öğrenilmesini kolaylaştırıyor. Yöntemler dil bilgisi öğretiminde etkilidir ancak doğru yöntem kullanılırsa. Yöntem seçilirken konu ve öğrenci merkeze alınmalıdır [5].</p>	<p>Öğrenmeyi kolaylaştırma</p>	<p>Yöntem Seçimi</p>
<p>Ö_{20,21}: Yöntem ne kadar farklı olursa dil bilgisini anlama düzeyi o kadar fazla oluyor. Şu anda kullanılan akıllı tahtalar anlatımın tekrar edilmesi açısından fayda sağlamaktadır. Tahtadan yapılan alıştırmalar öğrenciler için dikkat çekici olmaktadır. Düz anlatımdan öğrenciler çok sıkılmaktadır. O yüzden çeşitli yöntem ve teknik kullanmanın derse öğrenci katılımını sağlamada, öğrenmelerin daha kalıcı olmasında ve dersi daha renkli hale getirmede önemli olduğunu düşünüyorum [6].</p>	<p>Etkin öğrenci katılımı</p>	<p>Öğrenen Merkezli Dil Bilgisi Öğretimi</p>

Tablo 6'dan da görülebileceği gibi araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemin dil bilgisi öğretimine etkisinin çok büyük olduğunu dile getirmiştir. [Ö_{1,2,5,6,7,11,13,16,17,18,19}] kodlu katılımcılar öğrencilerin algılamaları ve konuları anlamaları birbirinden

farklı olduğu için her öğrencinin değişik bir yöntemde daha iyi anlayabileceğini belirtmiştir. Kullanılan yöntemin pekiştirmeyi sağlama açısından çok önemli olduğu, yöntem seçilirken konunun ve öğrencinin merkeze alınması gerektiği katılımcılar tarafından vurgulanmıştır [Ö_{5,15}] kodlu katılımcılar ise kullanılan yöntemin çok etkili olduğunu düşünmediklerini eğitimde süreklilik esas olduğunu ve öğrenilen şeyler okulda kalıp başka alanlarda uygulanmadığı sürece kalıcı olamayacağını dile getirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemin dil bilgisi öğretime etkisinin farkında olmasına rağmen katılımcılardan %70,6'sı geleneksel dil bilgisi öğretim yöntem ve tekniklerini kullandığını belirtmiştir.

Tablo 7. Dil bilgisi konularının öğretiminde kullanılan materyaller

A6: Dil bilgisi konularının öğretiminde ne tür materyaller kullanıyorsunuz?		
Tarih: 06-10.11.2017 / 04-15.12.2017	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1'er saat	Kod Listesi	Üst Kategori
Ö _{1,3,4,6,9,18,19} : Dil bilgisi konularıyla ilgili afiş, kartpostal, gibi görsel öğelere yer veriyorum. Slayt, video, çalışma kâğıdı kullanıyorum. Görsel unsurlardan faydalıyorum. Konulara uygun resimler çiziyorum tahaya, fotoğraflar gösteriyorum. [1].	Görsel öğeler	Görsel Materyal Kullanımı
Ö _{2,5,7,10,11,12,13,14,15,16,17,21} : Materyal olarak, akıllı tahta, test kitapları ve çalışma kâğıtları kullanıyorum. Dersin nerdeyse tamamını bu materyalleri kullanarak geçiriyorum. Genellikle akıllı tahta daha etkili oluyor. Çocuklar hem görüp hem duyduklarında daha az unutupuyorlar. [2].	Akıllı tahta, kitap	Etkileşimli Tahta Kullanımı

Ö ₂₀ : Öğrencilerin hazırladıkları materyalleri (daha çok fon karton üzerine dil bilgisi konuları) kullanıyoruz [3].	Materyal geliştirme	Öğrenci Katılımlı Sınıf Ortamı
---	---------------------	--------------------------------

Tablo 7’de araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dil bilgisi konularının öğretiminde akıllı tahta ve kitapları kullandığı görülmektedir. [Ö_{1,3,4,6,9,18,19}] kodlu katılımcılar, dil bilgisi konularıyla ilgili afiş, kartpostal, gibi görsel öğelere yer verdiklerini belirtmektedir. [Ö₂₀] kodlu katılımcı ise öğrencilerin hazırladıkları materyalleri (daha çok fon karton üzerine dil bilgisi konuları) kullandığını belirtmiştir.

Tablo 8. Temel dil becerilerinin gelişimini sağlaması bakımından Türkçe Öğretim Programındaki dil bilgisi kazanımları

A7: Temel dil becerilerinin gelişimini sağlaması bakımından Türkçe Öğretim Programındaki dil bilgisi kazanımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?		
Tarih: 06-10.11.2017 / 04-15.12.2017	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: Her görüşme ± 1’er saat	Kod Listesi	Üst Kategori
Ö _{1,6,9,11,12,20,21} : Dil bilgisi kazanımlarının öğrencilerin seviyelerine uygun olduğunu düşünüyorum. Gerçekten uygulanır ve çocuklara kazandırılırsa harika [1].	Öğrenci seviyesine uygunluk	Dil Bilgisi Kazanımları
Ö _{2,3,14,18,19} : Temel dil becerilerini geliştirmesi bakımından, programdaki dil bilgisi kazanımları yeterlidir. Sadece 6. ve 7. sınıf düzeyindeki kazanımların biraz fazla olduğunu düşünüyorum. Dil bilgisi 6. ve 8. sınıfta daha yoğunken 5. ve 7. sınıfta çok az yer alıyor. Sınıflara daha orantılı dağıtılırsa kavrama açısından	Kazanımların sınıf seviyesine göre dağılımı	Öğrencilerin Gelişimsel Özelliklerini Dikkate Alma

daha kolay olur diye düşünüyorum. 6. sınıf düzeyinde çok fazla kazanım olduğunu düşünüyorum. Bu kazanımlar 5 ve 7. sınıflara dağıtılabilir. 6. Sınıf düzeyinde verilen dil bilgisi kazanımlarının daha sade olmasını yeğlerdim [2].		
Ö ₄ : Kazanımlar yeterli ancak etkinliklere daha fazla yer verilmelidir [3].	Etkinlik	Doküman Eksikliği
Ö ₁₅ : Günlük hayatta çok karşımıza çıkmayan ve günümüzde yaygın olarak kullanılmayan bazı konuların çıkarılması gerektiğini düşünüyorum [4].	Kazanımların güncelliği	Kazanımların Günlük Hayata Uygunluk Durumu
Ö _{7,13,16,17} : Bazı kazanımların soyut kalması ve seviyeye uygun olmaması uygulamada sorun yaşatmaktadır. Kazanımların ifade şekilleri anlaşılır ve öğrenci seviyelerine uygundur. Dilin ifadesini kolaylaştırmaktadır. Ancak önemli olan kazanımların uygulamada sorun yaşamaması soyut kalmamasıdır [5].	Kazanımların soyutluğu Uygulanabilirlik	Öğrencilerin Bilişsel Özelliklerini Dikkate Alma

Tablo 8'e bakıldığı zaman araştırmaya katılan katılımcıların bir kısmı temel dil becerilerinin gelişimini sağlaması bakımından Türkçe Öğretim Programındaki dil bilgisi kazanımların öğrencilerin seviyelerine uygun olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların bir kısmı kazanımların sınıf bazında dağılımında bazı sorunların yaşandığını günlük hayatta çok karşımıza çıkmayan ve günümüzde yaygın olarak kullanılmayan bazı konuların çıkarılması gerektiğini düşünmektedir. [Ö_{7,13,16,17}] kodlu

katılımcılar ise kazanımların ifade şekillerinin anlaşılır ve öğrenci seviyesine uygun olduğunu ancak bazı kazanımların soyut kalması ve seviyeye uygun olmamasının uygulamada sorun yaşanmasına neden olduğunu belirtmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç ve Tartışma

Katılımcıların, ortaokulda gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin durumuna yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırmayla ilgili ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

Yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dil bilgisi öğretiminin içeriği konusunda birtakım değişiklikler yapıldığı, yapılan bu değişikliklerin olumlu olduğu ancak yeterli olmadığı yönünde görüşler ağır basmaktadır. Yenilenmiş Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dil bilgisi kazanımlarının sadeleştirilerek seviyeye uygun hale getirildiği ancak kazanımların sınıf seviyesine göre dağılımında bazı eksiklikler yaşanmaktadır. Ayrıca dil bilgisi konularının öğretiminde öğretim programı ile eğitim materyali uyumundan ve öğretim yönteminden kaynaklı birtakım sorunlar mevcuttur.

Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde karşılaşılan sorunların başında dil bilgisi konularının sınıf seviyesine uygun olmaması nedeniyle soyut kalması gelmektedir. Ayrıca öğrenen ilgisizliğine bağlı motivasyon eksikliği, kalıcı öğrenmenin gerçekleştirilmesi yerine kuralların ezberlenmesi, öğrencilerin bireysel farklılıklarının ve anlama durumlarının dikkate alınmaması dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde karşılaşılan sorunlar arasında yer almaktadır. Okullarda verilen dil eğitiminin temel amacı, öğrencilerin buldukları sınıf seviyesinin kazanımlarına uygun olarak okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini kazandırmak ve etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaktır. Dil bilgisi öğretimi çalışmaları da bu temel amaca ulaşılabilmede gerekli bilgi ve becerileri kazandırma gayesiyle yürütülmesi gerekmektedir. Yani dil

bilgisi öğretimi başlı başına bir amaç değil, dilin kurallarının kazandırılmasıyla becerilerin etkin kullanılmasına aracılık edecek önemli bir araçtır. Bu açıdan dil bilgisi konu ve kuralları öğrenme ve öğretme süreci etkinlikleri içerisinde becerilerden kopuk ve soyut dil alıştırmaları şeklinde değil, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin etkin kullanımına hizmet edecek bir amaç ve işlevde öğrenilmesi sağlanmalıdır (Göçer, 2015: 233-234).

Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, amacı ve işlevi konusunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrenilen kuralları günlük hayatta kullanabilmenin önemine dikkat çekerek dil bilgisi öğretiminde ezbere dayanan yaklaşımlardan vazgeçilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Bu da göstermektedir ki mevcut Türkçe eğitim programındaki yeniliklere rağmen dil bilgisi öğretiminde hala ezberci yaklaşımdan vazgeçilememiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin bir kısmı Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının işlevinin dil bilgisi kurallarının doğru öğretilmesi olduğunu düşünmektedir. Oysaki kuralların doğru öğrenilmesinin dil bilgisi öğretimi için yeterli olmadığını farkında değillerdir.

Dil bilgisi öğretiminin dil bilgisi öğretiminin dil becerilerinin işlevsel kullanımında ve beceri gelişiminde önemli katkılar sağladığını dile getiren katılımcıların bir kısmı dil bilgisi öğretimine daha fazla zaman ayrılması ve kazanım sayısının artırılması gerektiğini belirtmektedirler. Bu da bazı öğretmenlerin dil bilgisi öğretiminde zamanlama konusunda bazı sıkıntılar yaşadığını göstermektedir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin çok az bir kısmı dil bilgisinin Türkçe derslerinde kullanılan bir araç ve çocukların öğrenmelerini destekleyen bir yardımcı olması gerektiğini düşünmektedir. Dil bilgisi öğretiminin asıl işlevi temel dil becerilerinin geliştirilmesinde bir araç vazifesi görmek olması gerekmesine rağmen bu çok az öğretmen tarafından bilinmektedir. Bugün dil becerilerinin gelişmesinde önemli bir görev üstlenen dil bilgisi, özellikle temel becerileri besleyen ve şekillendiren ve bu becerilerden bağımsız düşün-

meyeceğimiz bir alan olmuştur (Öztürk ve Ömeroğlu, 2015: 70).

Ortaokulda Türkçe eğitiminin verimli yürütülmesi, etkili ve verimli bir sürecin ilerletilmesi için öğretmenlerin öğretim strateji, yöntem ve teknikleriyle ilgili yeterli donanımına sahip olmaları önemli ve gereklidir (Göçer, 2017: 271). Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavranması ve öğrenimi çalışmalarında öğretmenler tarafından çoğunlukla geleneksel dil bilgisi öğretim yöntem ve tekniklerini kullandığını belirlenmiştir. Oysa dil bilgisi öğretimine dar bir çerçeveden bakmamak ve dil eğitimi merkeze almak gerekir. Yöntem ve teknikleri sınırlamayıp belli zamanlarda değiştirmek, ders ortamındaki ilişkiyi canlı tutacak ve öğretimi eğlenceli bir hale getirecektir (Öztürk ve Ömeroğlu, 2015: 70). Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemin dil bilgisi öğretimine katkısının farkında olunmasına rağmen dil bilgisi öğretiminde geleneksel dil bilgisi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıldığı görülmektedir. Dil bilgisi bir metni okuma, anlama ve öğretmenin en önemli anahtarıdır. Bu nedenle uzun yıllar öğrencilere dil bilgisini iyi öğreterek okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, dilin iyi kullanılması ve dille ilgili sorunların çözülmesi amaçlanmıştır. Ancak uygulamada dil bilgisi, mevcut sorunları çözme yerine yeni sorunları ortaya çıkarmıştır. Okullarda öğrencilere peş peşe bir dizi kural öğretilmiş ve her kural derinlemesine incelenerek ayrıntılarına inilmiştir. Dil bilgisi okuldaki en sıkıcı ders olmuş, öğrenciler çok sayıda kural, tanım ve terim ezberlemek zorunda kalmıştır. Bu konudaki araştırmalar en başarılı öğrencilerin bile dil bilgisini yeterince öğrenemediklerini göstermektedir. Ayrıca bu araştırmalarda dil bilgisi öğretiminin dilin mantığını keşfetmeye değil kuralları ezberlemeye yönelik olduğu etkinliklerin yeterince verilmediği, öğrenci psikolojisine dikkat edilmediği ve dil bilgisi korkusuna neden olduğu ortaya çıkmaktadır (Güneş, 2013: 172).

Dil bilgisi konularının öğretiminde öğretmenlerin özellikle görsel öğeleri kullandıkları ve geleneksel bir yaklaşımla hareket ederek test kitaplarından faydalandıkları görülmektedir. Ayrıca

öğretmenlerin büyük çoğunluğu dil bilgisi konularının öğretimi çalışmalarında akıllı tahtayı kullanmayı tercih etmektedir. Dil bilgisi öğretiminde belli bir seviyenin yakalanması için, okul ortamının diğer unsurlarının da önemi büyüktür. Araç gereç kullanımı, ders kitapları, eğitim programlarının düzenlenmesi, Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi, çağdaş uygulamalardan faydalanılması, dil biliminin verilerinin değerlendirilmesi gibi unsurlar da iyi bir dil bilgisi dersi için vazgeçilmez unsurlardır (Erdem, 2008: 89-90). Ancak araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim ortamı ve öğrenci seviyesine uygun materyal oluşturma ve kullanma konusunda yetersiz oldukları görülmektedir.

Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmaya sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili kazanımlar artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır (MEB, 2018: 8). Araştırma sonuçlarına göre temel dil becerilerinin gelişimini sağlaması bakımından Türkçe Öğretim Programındaki dil bilgisi kazanımlarının genel manada öğrenci seviyesine uygun olduğu düşünülmektedir. Ancak kazanımların sınıf seviyesine göre dağılımında ve bazı kazanımların soyut kalması nedeniyle dil bilgisi konularının öğretiminde birtakım sorunların yaşandığı belirtilmektedir.

Öneriler

Temel dil becerilerinin gelişimini sağlaması bakımından Türkçe Öğretim Programındaki dil bilgisi kazanımlarının sınıf seviyesine göre dağılımı konusunda birtakım düzenlemeler yapılarak kazanımlar sınıf seviyesine göre yeniden oluşturulabilir.

Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavranması ve öğ-

renimi çalışmalarında öğrenciyi merkeze alan ve öğrencilerin ilgisini çekecek yöntem ve teknikler kullanılabilir. Böylece dil bilgisi öğretimi hem Türkçe eğitiminin amaçlarına hizmet etmiş olacak hem de öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin gelişmesine yardımcı olacaktır.

Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, amacı ve işlevi konusunda öğretmenlerin yeteri kadar bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Bu nedenle dil bilgisi öğretiminin Türkçe eğitimindeki yeri ve işlevinin öğretmenler tarafından doğru bir şekilde kavranması sağlanarak dil bilgisinin işlevsel bir şekilde kullanımına önem verilebilir.

Dil bilgisi konularının öğretiminde ezberci anlayıştan uzaklaşarak dil bilgisi konularının kalıcı olarak öğrenilmesini sağlayacak yaklaşımlardan faydalanılabilir. Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemin dil bilgisi öğretime etkisi konusunda öğretmenlere daha fazla farkındalık kazandırılmalıdır. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmet içi eğitim kursları düzenlenebilir.

Dil bilgisi konularının öğretiminde materyal kullanımının önemi konusunda öğretmenlerin, bilinçlendirilerek işlenecek konuya ve öğrenci seviyesine uygun materyal oluşturmaları ve uygun materyaller kullanmaları sağlanabilir. Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretiminde öğrenci seviyesi göz önünde bulundurularak dil bilgisi konularının soyut kalmasının önüne geçilebilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı gözden geçirilerek dil bilgisi konularının öğretiminde sorun oluşturduğu düşünülen noktalarda düzenlemeler yapılabilir.

Türkçe dersi müfredat programında yer verilen dil bilgisi konularının sınıf seviyelerine göre dağılımının dengeli bir şekilde yapılmasına özen gösterilebilir. Özellikle 6. sınıfta dil bilgisi konularına fazla yer verildiği ve zaman zaman bazı konuların öğrenciler tarafından kavranmasında zorlanıldığını düşünüldüğü için 6. sınıf dil bilgisi konularında sadeleşmeye gidilebilir.

Kaynaklar

- Aydın, Özgür (1999). Orta okullarda dil bilgisi öğretimi üzerine öğretmen görüşleri. *Dil Dergisi*, 81, 23-29.
- Büyüköztürk, Şener, Çakmak Kılıç, Ebru, Akgün, Özcan Erkan ve diğer. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (19. Baskı). Pegem Akademi, Ankara.
- Calp, Mehrali (2007). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi* (3. Baskı). Eğitim Kitabevi, Konya.
- Demirel, Özcan (2002). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Dolunay, Salih K. (2010). Dil bilgisi öğretiminin amacı ve önemi. *TÜBAR-XXVII*, 275-284.
- Epçaçan, Cahit (2013). Yapılandırmacı anlayışa göre düzenlenen ortaokul Türkçe dil bilgisi öğrenme alanındaki konular ve etkinliklere ilişkin öğretmen görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(4), 409-430.
- Erdem, İlhan (2008). Öğretmen görüşlerine göre dil bilgisi konularının öğretilme güçlükleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 85-105.
- Erdem, İlhan ve Çelik, Muhittin (2011). Dil bilgisi öğretim yöntemi üzerine değerlendirmeler. *Turkish Studies*, 6(1), 1030-1041.
- Göçer, Ali (2015). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, işlevi ve öğretimi: bütünlük ilkesi ve tümevarım yöntemi ekseninde tematik bir yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 233-242.
- Göçer, Ali (2017). *Türkçe özel öğretim yöntemleri* (2. Baskı) Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Güneş, Firdevs (2013). Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 171-187.
- İşcan, Adem (2007). İşlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretimindeki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 253-258.
- Kızıltepe, Zeynep (2017). İçerik analizi (ss.253-266), *Nitel araştırma yöntem, teknikleri analiz ve yaklaşımları* (Editörler: Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayyurt, 2. baskı).Anı yayıncılık, Ankara.

- MEB (2017). *Türkçe dersi öğretim programı* (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Öztürk, Jale ve Ömeroğlu, Ali F. (2015). Dil bilgisi öğretiminde kavram haritalarının kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 69-86.
- Sağır, Mukim (2002). *Türkçe dil bilgisi öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Sağır, Mukim ve Demir Atalay, Tazegül (2016). *Yeni programa uygun etkinliklerle dil bilgisi öğretimi*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara.